

Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013

2013 dccc 4

RHAN 3

TREFNIADAU AR GYFER LLYWODRAETH LEOL

PENNOD 2

ADOLYGIADAU ARDAL

Prif ardaloedd

23 Adolygu ffiniau prif ardaloedd

- (1) Caiff y Comisiwn, o’i wirfodd neu ar gais gan awdurdod lleol, gynnal adolygiad o un neu ragor o brif ardaloedd.
- (2) Ond rhaid i’r Comisiwn beidio â chynnal adolygiad o dan is-adran (1) ar gais awdurdod lleol os yw o’r farn y byddai gwneud hynny’n ei rwystro rhag arfer ei swyddogaethau’n briodol.
- (3) Y newidiadau y caiff y Comisiwn eu hargymell mewn perthynas ag adolygiad o dan yr adran hon yw—
 - (a) y newidiadau hynny i ffin prif ardal y mae o’r farn eu bod yn briodol, a
 - (b) o ganlyniad i unrhyw newidiadau i ffin prif ardal, y newidiadau hynny i ffin cymuned, newidiadau i sir wedi ei chadw, newidiadau i gyngor cymuned neu drefniadau etholiadol y mae o’r farn eu bod yn briodol.
- (4) At ddibenion y Rhan hon—
 - (a) mae cyfeiriad at “newid i ffin cymuned” yn gyfeiriad at—
 - (i) newid y ffin i gymuned;

- (ii) dileu cymuned;
- (iii) cyfansoddi cymuned newydd;
- (b) mae cyfeiriad at “newid i gyngor cymuned” yn gyfeiriad at—
 - (i) cyfansoddi cyngor ar gyfer cymuned neu gyngor cyffredin ar gyfer grŵp o gymunedau;
 - (ii) diddymu cyngor cymuned (un ar wahân neu un cyffredin);
 - (iii) gwahanu cymuned o grŵp o gymunedau sydd â chyngor cymuned cyffredin;
 - (iv) ychwanegu cymuned at grŵp o gymunedau sydd â chyngor cymuned cyffredin;
- (c) mae cyfeiriad at “newid i drefniadau etholiadol” yn gyfeiriad at newid i'r trefniadau etholiadol ar gyfer unrhyw ardal llywodraeth leol;
- (d) mae cyfeiriad at “newid i sir wedi ei chadw” yn gyfeiriad at newid i ardal sir wedi ei chadw;
- (e) mae cyfeiriad at “newid i ffin prif ardal” yn gyfeiriad at—
 - (i) newid y ffin i brif ardal;
 - (ii) diddymu prif ardal;
 - (iii) cyfansoddi prif ardal newydd.

24 Adolygu prif ardaloedd yn dilyn gorchymyn tref newydd

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys—
 - (a) pan fo Gweinidogion Cymru wedi gwneud gorchymyn o dan adran 1 o [Ddeddf Trefi Newydd 1981 \(p. 64\)](#) (dynodi ardaloedd o dir ar gyfer trefi newydd) sy'n dynodi unrhyw ardal o dir yn safle i dref newydd, a
 - (b) pan na fo'r ardal a ddynodwyd felly ar gyfer y dref newydd yn cael ei chynnwys yn ei chyfanrwydd o fewn prif ardal.
- (2) Rhaid i Weinidogion Cymru, cyn gynted ag y mae'n rhesymol ymarferol ar ôl dyddiad gweithredu'r gorchymyn, hysbysu'r Comisiwn gan bennu'r prif ardaloedd y mae'r gorchymyn yn effeithio arnynt.
- (3) Rhaid i'r Comisiwn, pan ddaw hysbysiad i law o dan is-adran (2), gynnal adolygiad o dan adran 23 o unrhyw brif ardaloedd a bennir yn yr hysbysiad.

Cymunedau

25 Adolygu ffiniau cymuned gan brif gyngor

- (1) Caiff prif gyngor gynnal adolygiad o un neu ragor o'r cymunedau yn ei ardal—
 - (a) o'i wirfodd, neu
 - (b) ar gais—
 - (i) cyngor cymuned yn ei ardal, neu
 - (ii) cyfarfod cymunedol yn ei ardal.
- (2) Ond rhaid i brif gyngor beidio â chynnal adolygiad o dan is-adran (1) ar gais cyngor cymuned neu gyfarfod cymunedol os yw o'r farn y byddai gwneud hynny'n ei rwystro rhag arfer ei swyddogaethau'n briodol.

Statws This is the original version (as it was originally enacted).

- (3) Y newidiadau y caiff prif gyngor eu hargymell mewn perthynas ag adolygiad o dan yr adran hon yw—
- (a) y newidiadau hynny i ffiniau cymuned y mae o'r farn eu bod yn briodol, a
 - (b) o ganlyniad i unrhyw newidiadau i ffiniau cymuned, y newidiadau hynny i gyngor cymuned a newidiadau cysylltiedig i drefniadau etholiadol—
 - (i) y gymuned neu'r cymunedau sydd o dan adolygiad,
 - (ii) y brif ardal,y mae o'r farn eu bod yn briodol.
- (4) At ddibenion is-adran (3)(b)(ii), mae adran 30 yn gymwys i brif gyngor fel y mae'n gymwys i'r Comisiwn.
- (5) Caiff prif gyngor ymrwymo mewn cytundeb gyda'r Comisiwn er mwyn i'r Comisiwn (o dan adran 26) arfer swyddogaethau'r cyngor o dan yr adran hon.
- (6) Caiff y cytundeb fod ar y telerau a'r amodau hynny y mae'r prif gyngor a'r Comisiwn o'r farn eu bod yn briodol.

26 Adolygu ffiniau cymuned gan y Comisiwn

- (1) Caiff y Comisiwn, yn unrhyw un neu ragor o'r amgylchiadau a ddisgrifir yn is-adran (2), gynnal adolygiad o un neu ragor o gymunedau mewn prif ardal.
- (2) Yr amgylchiadau yw—
- (a) pan fo'r Comisiwn wedi cytuno i arfer swyddogaethau prif gyngor o dan adran 25(5),
 - (b) pan fo prif gyngor wedi cyflwyno argymhellion i'r Comisiwn o dan adran 36(5) ac —
 - (i) argymhelliad y cyngor yw na ddylid gwneud unrhyw newidiadau i ffiniau cymuned,
 - (ii) nad yw'r cyngor a'r Comisiwn yn gallu cytuno ar yr addasiadau hynny i'r argymhellion y mae'r Comisiwn o'r farn eu bod yn angenrheidiol iddo eu gweithredu,
 - (iii) nad yw'r Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol i weithredu unrhyw un neu ragor o argymhellion y cyngor, neu
 - (iv) bod y Comisiwn o'r farn na chafodd yr adolygiad ei gynnal gan y cyngor yn unol â'r Rhan hon neu fel arall ei fod yn ddiffygiol mewn modd sylweddol,
 - (c) pan na fo prif gyngor wedi cydymffurfio â chyfarwyddyd gan Weinidogion Cymru i gynnal adolygiad o un neu ragor o'i gymunedau.
- (3) Y newidiadau y caiff Comisiwn eu hargymell mewn perthynas ag adolygiad o dan yr adran hon yw—
- (a) y newidiadau hynny i ffiniau cymuned y mae o'r farn eu bod yn briodol, a
 - (b) o ganlyniad i unrhyw newidiadau i ffiniau cymuned, y newidiadau hynny i gyngor cymuned a newidiadau cysylltiedig i drefniadau etholiadol—
 - (i) y gymuned neu'r cymunedau sydd dan adolygiad,
 - (ii) y brif ardal,y mae o'r farn eu bod yn briodol.

- (4) Pan fo'r Comisiwn yn cynnal adolygiad yn yr amgylchiadau a ddisgrifir yn is-adran (2)(b)(iv) neu (c), caiff adennill y gost o wneud hynny oddi wrth y prif gyngor.
- (5) Os bydd anghytundeb rhwng y Comisiwn a'r prif gyngor ynghylch y swm sy'n daladwy i'r Comisiwn o dan is-adran (4), caiff Gweinidogion Cymru benderfynu'r swm hwnnw.
- (6) O ran unrhyw swm sy'n daladwy i'r Comisiwn o dan yr adran hon, mae modd ei adennill fel dyled sy'n ddyledus i'r Comisiwn.

Siroedd wedi eu cadw

27 Adolygu siroedd wedi eu cadw

- (1) Caiff y Comisiwn gynnal adolygiad o un neu ragor o siroedd wedi eu cadw.
- (2) Caiff y Comisiwn argymhell y newidiadau hynny i ardal sir wedi ei chadw y mae o'r farn eu bod yn briodol.
- (3) Wrth ystyried a yw newidiadau i ardal y sir sydd wedi ei chadw yn rhai priodol (p'un ai mewn perthynas ag adolygiad o dan yr adran hon neu fel rhan o unrhyw adolygiad arall) rhaid i'r Comisiwn roi sylw, yn benodol, i'r dibenion dros gadw'r siroedd sydd wedi eu cadw.
- (4) At ddibenion y Rhan hon, ystyr "sir wedi ei chadw" yw unrhyw sir a grëwyd gan Ddeddf 1972 yn sir yng Nghymru fel yr oedd hi yn union cyn pasio Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 ond yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaeth yn y Ddeddf honno neu unrhyw ddarpariaeth a wnaed o dan Ddeddf 1972 neu'r Ddeddf hon a bod y ddarpariaeth honno'n ail-lunio ei ffiniau.

Ffiniau tua'r môr

28 Adolygu ffiniau tua'r môr

- (1) Caiff y Comisiwn gynnal adolygiad o gymaint o ffin ardal llywodraeth leol (sy'n cynnwys, at ddibenion yr adran hon, sir wedi ei chadw)—
 - (a) sy'n gorwedd o dan farc penllanw pan fo'r llanw'n ganolig, a
 - (b) nad yw'n ffurfio ffin gyffredin ag ardal llywodraeth leol arall.
- (2) Y newidiadau y caiff y Comisiwn eu hargymhell mewn perthynas ag adolygiad o dan yr adran hon yw—
 - (a) cynnwys o fewn yr ardal llywodraeth leol unrhyw ardal o'r môr nad yw, ar adeg yr adolygiad, yn ffurfio rhan o ardal llywodraeth leol arall, a
 - (b) allgáu unrhyw ardal o'r môr sydd, ar adeg yr adolygiad, yn ffurfio rhan o'r ardal llywodraeth leol.